

Helsingin Urkukesän konsertti

SU 10.8.2025 KLO 19
Tuomiokirkko

KARI VUOLA
urut | organ

JAANA VASAMA
juonto | introduction

KÄSIOHJELMA | PROGRAMME

2025

OHJELMA | PROGRAM

"Kahden säveltäjän välissä – Arvo Pärt 90 ja Aulis Sallinen 90"

ARVO PÄRT
(1935–)

Trivium für Orgel (1976)

I
II
III

Pari intervallo für Orgel (1976, 1980)

Spiegel im Spiegel für Orgel (1978)

Einrichtung von Giovanni Battista Mazza (2010)

AULIS SALLINEN
(1935–)

Chaconne per organo op. 23 (1970)

ARVO PÄRT

Mein Weg hat Gipfel und Wellentäler für Orgel (1989)

Annum per annum für Orgel (1980)

(Introduction)

K (Kyrie)

G (Gloria)

C (Credo)

S (Sanctus)

A (Agnus Dei)

(Coda)

Kari Vuola, urut | organ

Jaana Vasama, juonto | introduction

YHTEISTYÖSSÄ: | IN CO-OPERATION WITH:

TUULAS-SEURA

KONSERTTI | CONCERT SU 10.8.2025 klo 19 | SUN. AUGUST 10TH AT 7^{PM}.

Juhlavuodet tarjoavat tilaisuuden nostaa merkkivuotta viettävien säveltäjien teoksia konserttiohjelmiin. Tasakymmenet vuodet hahmottuvat rajapyykkeinä, joita emme mielellämme ohita ilman jonkinlaista pysähtymistä tai huomioimista. Tässä konsertissa toteutuu urkuri Kari Vuolan ajatus rakentaa ohjelma kahden tänä vuonna 90 vuotta täyttävän säveltäjän urkuteosten ympärille. **Arvo Pärt** ja **Aulis Sallinen** ovat kotimaidensa kansainvälisesti arvostetuimpia säveltäjiä ja ansaitsevat tulla huomioituiksi myös uruille säveltäneinä mestareina. Suomenlahden vastarannoilla elävien ikätoverien sävellystyylit ja -tuotannot ovat kehittyneet persoonallisesti omiin suuntiinsa: Pärtin musiikin tunnistettavia piirteitä ovat hänen luomansa meditatiivinen tintinnabuli-tyyli ja teoksiin usein sisältyvä uskonnollinen kytkös. Sallinen tunnetaan oopperoistaan ja sinfoniaistaan. Hänen sävellyksiensä tuntomerkkeinä on nähty selkeä temaattisuus ja muotorakenne sekä musiikkityylien yhdistäminen.

Konsertin otsikko, *Kahden säveltäjän välissä*, on muokattu sarjakuvataiteilija Joonas Sildren piirtämästä Arvo Pärtin elämäkertateoksesta *Kahden sävelen välissä* (Kahe heli vahel). Otsikon voi ajatella kuvaavan urkurin keskeistä paikkaa säveltäjien musiikin tulkitsijana. Konsertissa tähän väliin tai tilaan pääsee myös kuulija – musiikin esittäminen ja kokeminen on monitasoinen tilanne. Konkreettisemmin virolaisen ja suomalaisen säveltäjän välissä toimii konsertin järjestävä **Tuglas-seura**, joka edistää suomalais-virolaista kulttuuriyhteistyötä naapurimaiden välillä. Konsertin juontaja **Jaana Vasama** on Tuglas-seuran toiminnanjohtaja.

Arvo Pärtin ja Aulis Sallisen teosluetteloissa urkusävellykset jäävät määrällisesti vähemmistöön. Pärtin tuotannossa uruille soolosoittimena sävellettyjä teoksia on vain muutama. Säveltäjä kyllä käyttää urkuja usein teostensa

soitinkokoonpanoissa ja on muokannut tai sovittanut sävellyksiään uruilla esitettäväksi. Konsertissa kuultava *Pari intervallo* on tällainen sovitus. Myös alun perin viululle ja pianolle sävelletty *Spiegel im Spiegel* (Peegel peeglis) kuullaan uruille muokattuna versiona. Pärtin minimalistinen sävellystyyli on tässä teoksessa tunnistettavimmillaan. Minimalismi ulottuu myös urkusävellysten osien nimeämiseen. Triviumin osat on otsikoitu pelkillä roomalaisilla numeroilla. Urkumessuksikin luonnehditun *Annum per annum* -teoksen osien otsikoissa taas esiintyvät vain kirjaimet K, G, C, S ja A. Kirjaimet viittaavat messun ordinarium-osien nimiin (*Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei*). Nämä messun pysyvät osat toistuvat jumalanpalveluksessa joka viikko vuodesta toiseen, annum per annum.

Arvo Pärtin teosten lomassa kuultava Aulis Sallisen *Chaconne* oli pitkään säveltäjänsä ainoa urkuteos. Sallisen *Chaconne* on sävelletty Uudenkaupungin Uuden kirkon Marcussen & Son -uruille. Uusikaupunki oli Aulis Sallisen nuoruuden kotikaupunki. Kyseessä on tilausteos J. A. Zachariassen & Co -yhtiön 100-vuotisjuhlaan vuonna 1970. Säveltäjän mukaan Chaconnen perusidea on jalkiossa kromaattisesti kulkeva basso, jonka päälle rakentuu elävää kudosta muutamien sävelen muodostamaa aihetta, solua, varioimalla. Teoksen päätöstaitteessa esiintyviin vähitellen hiljeneviin c-mollisointuihin liittyy urkuriipireissä kiertänyt tarina siitä, että soinnut kuvaisivat Uudenkaupungin satamasta merelle lähtevien laivojen merkinantotorvien vähitellen häipyviä ääniä. Sallinen itse on kuitenkin todennut, että Chaconneen ei sisälly minikäänlaista ohjelmallisuutta. Tulkinta on todennäköisesti teoksen kantaesittäneen **Tapani Valstan** sinänsä ymmärrettävä ajatus, joka on kulkenut perimätietona soitajalta toiselle vuosikymmenten ajan. Lähes puoli vuosisataa Chaconnen jälkeen Uudenkaupungin seurakunta ja Crusell-viikko tilasivat Salliselta uuden urkuteoksen, kun Uuden kirkon urut täyttivät 150 vuotta vuonna 2015.

Variazioni per organo ("Muunnelmi uruil") -teoksen kantoesitti **Kalevi Kiviniemi**. Kiviniemi oli aiemmin toiminut kummina Sallisen kahdelle urkusävellykselle: *Preludes and Fugues* (2012) ja *Three Adagios* (2013).

Viisi konserttia, viisi kirkkotilaa ja viisi erilaista soitinta aiheuttavat urkurille ylimääräistä päänsivaa tai positiivisen haasteen. Samaa ohjelmaa ei voi toteuttaa sellaiseen viittä kertaa. Ensinnäkin soittajan on otettava huomioon aina ainutlaatuinen kirkkotila ja sen akustiikka. Toiseksi jokaisella soittimella on omanlaisensa rakenne ja äänikertavalikoima. Urkuri joutuu siis erikseen miettimään jokaisen konsertin rekisteröinnit. Kari Vuola tunnetaan taitavana rekisteröijänä, joka onnistuu löytämään teoksiin sopivat äänenvärit soittimesta kuin soittimesta. Vuola mainitsee **Hans Fagiuksen** ja **Ludger Lohmannin** tärkeinä opettajinaan nimenomaan rekisteröintitaitteen saralla.

Pärt ja Sallinen antavat nuottitekstuurissa soittajalle vihjeitä äänikertojen valitsemiseen. Pärt merkitsee yleensä pelkän äänikerran jalkamäärän ja suosii usein korkeita 4-, 2- ja 1-jalkaisia äänikertoja. Pärtin urkuteosten ohjeiden esikuvana lienevät Tallinnan tuomiokirkon urut. Sallisen *Chaconnen* rekisteröintiohjeet perustuvat Uudenkaupungin Uuden kirkon urkujen dispositioon sävellysvuonna 1970. Urut restauroitiin 1970-luvun loppupuolella, jolloin niihin aiemmin tehty äänikertamuutokset palautettiin alkuperäiseen vuoden 1865 asuun. Soitin on tänä päivänä siis hieman erilainen kuin Chaconnen ensiesityksen aikaan. Äänikertojen tai jalkamäärien lisäksi Sallinen antaa soittajalle rekisteröintivihjeitä dynaamisten merkkien kautta. Sopivien äänikertojen valitseminen on tämänkin konserttikiertueen kohdalla lopulta urkuri Kari Vuolan tulkintaa ja tarkkaa tyyliä vaativaa työtä – kahden säveltäjän välissä.

Ari Hirvonen

KARI VUOLA opiskeli kirkkomusiikkia ja urkujensoittoa Sibelius-Akatemiassa Helsingissä vuosina 1982–90. Vuonna 1990 hän suoritti urkujensoiton A-tutkinnon Kari Jussilan johdolla ja antoi Sibelius-Akatemian järjestämän ensikonsertin Helsingin tuomiokirkossa. Vuosina 1992–94 Vuola opiskeli solistista urkujensoittoa Tanskan Kunin-

kaallisessa Musiikkikonservatoriossa professori Hans Fagiuksen johdolla. Myöhemmin Kari Vuola jatkoi opintojaan yksityisesti professori Ludger Lohmannin johdolla Stuttgartissa Saksassa. Musiikin tohtoriksi Vuola valmistui Sibelius-Akatemian taiteilijakoulutuksesta vuonna 2001.

Kari Vuola on konsertoinut runsaasti eri puolella Suomea sekä Itävallassa, Latviassa, Puolassa, Ruotsissa, Saksassa, Tanskassa, Unkarissa, Venäjällä, Virossa ja Yhdysvalloissa. Vuolan kuudes solistinen cd-levy julkaistiin Alba-levymerkillä tammikuussa 2014. Uusin cd-levy ´Crossings´ yhdessä gambataiteilija Varpu Haaviston kanssa julkaistiin Helsingissä marraskuussa 2016 (Alba).

Kari Vuola on esiintynyt useiden orkestereiden ja yhtyeitten solistina. Vuola on kantaesittänyt mm. René Eesperen, Juhani Haapasalon, Eero Hämeenniemen, Jouni Kaipaisen, Harri Kerkon, Olli Korttekankaan, Jyrki Linjamaan, Jukka Linkolan, Hannu Pohjannon, Aulis Sallisen ja Tapio Tuomelan sävellyksiä.

Vuodesta 2001 lähtien Kari Vuola on toiminut Paraisten Urkupäivien taiteellisena johtajana sekä syksystä 2016 lähtien Uudenkaupungin seurakunnan kirkkomuusikkona (urkurina).

Anniversary years offer an opportunity to feature works by composers celebrating milestone years in concert programs. Decade anniversaries, in particular, serve as important milestones—points we prefer not to pass by without some reflection or acknowledgment.

This concert embodies organist **Kari Vuola**'s idea to build a program around organ works by two composers who are celebrating their 90th birthdays this year. **Arvo Pärt** and **Aulis Sallinen** are among the most internationally respected composers from their respective countries and deserve recognition also as masters who have written for the organ.

Living on opposite shores of the Gulf of Finland, these contemporaries have each developed distinct and personal compositional styles. Pärt is known for his meditative tintinnabuli technique and for the spiritual or religious dimension often present in his works. Sallinen, in turn, is widely recognized for his operas and symphonies, marked by a clear thematic and formal structure and a synthesis of various musical styles.

The title of the concert, *Between Two Composers*, is a play on the title of a graphic biography of Arvo Pärt, *Kahe heli vahel (Between Two Notes)*, drawn by Estonian comic artist **Joonas Sildre**. The title can also be seen as a metaphor for the organist's key role as an interpreter between the two composers' music—and as an invitation to the listener to enter this space. Performance and listening form a multi-layered moment. More tangibly, the concert's organizing body, the **Tuglas Society**, serves as the "in-between" entity, promoting cultural cooperation between Finland and Estonia. The concert will be hosted by **Jaana Vasama**, Executive Director of the Tuglas Society.

Both Arvo Pärt's and Aulis Sallinen's catalogs contain relatively few works for solo organ. Pärt has composed only a handful of works specifically for organ, though he frequently includes the instrument in larger ensembles

and has adapted several of his pieces for organ. *Pari intervallo*, heard in this concert, is one such arrangement. Also performed is an organ version of the well-known *Spiegel im Spiegel* (*Mirror in the Mirror*), originally written for violin and piano. Pärt's minimalist style is especially evident in this piece. His minimalism extends even to the naming of movements: the three-part *Trivium* is titled simply with Roman numerals. The movement titles of *Annum per annum*, which has been described as an "organ mass," consist of single letters: K, G, C, S, and A, referring to the fixed parts of the Mass Ordinary (*Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, Agnus Dei*). These liturgical parts are repeated week after week, year after year—*annum per annum*.

Alongside Pärt's works, the program features Aulis Salinen's *Chaconne*, which for many years was his only piece for organ. It was composed for the Marcussen & Son organ of the New Church in Uusikaupunki, the composer's hometown in his youth. The work was commissioned in 1970 for the 100th anniversary of J. A. Zachariassen & Co. According to Sallinen, the basis of *Chaconne* is a chromatically descending pedal line over which a few-note motif—or cell—is varied to create a living musical texture. The work concludes with a series of gradually fading C minor chords. A story has circulated among organists that these chords evoke the sound of ship horns fading into the distance from the port of Uusikaupunki. However, Sallinen himself has denied any programmatic content in the piece. This interpretation likely originated with **Tapani Valsta**, who premiered the work, and has since been passed on from organist to organist.

Nearly 50 years later, in 2015, the Uusikaupunki Parish and the Crusell Music Festival commissioned a new organ work from Sallinen to mark the 150th anniversary of the church's organ. The result was *Variazioni per organo* (*Variations for Organ*), premiered by **Kalevi Kiviniemi**. Kiviniemi had earlier championed two other organ works

by Sallinen: *Preludes and Fugues* (2012) and *Three Adagios* (2013).

Performing five concerts in five different churches on five different organs presents the organist with a positive challenge. The same program cannot be played identically in each venue. First, every church has unique acoustics. Second, each organ has its own design and set of stops. Therefore, the organist must carefully adapt registrations for each performance. Kari Vuola is known as a skilled registrar, capable of discovering the right tone colors on any instrument. Vuola names **Hans Fagius** and **Ludger Lohmann** as his key teachers in the art of registration.

Pärt and Sallinen provide performers with clues in the score to aid in selecting suitable stops. Pärt often indicates only the length (in feet) of the stops, favoring high-pitched 4', 2', and 1' stops. His instructions were likely inspired by the organ in Tallinn Cathedral. Sallinen's registration notes for *Chaconne* are based on the 1970 stoplist of the New Church organ in Uusikaupunki, which was restored in the late 1970s to its original 1865 specification. The organ now differs somewhat from the instrument used at the premiere. In addition to specific stops and foot lengths, Sallinen also gives registration hints through dynamic markings. Ultimately, the challenge of choosing appropriate registrations for this concert tour lies with Kari Vuola, whose interpretations and refined stylistic sense shape the sound—between two composers.

Ari Hirvonen (transl. with a help of AI)

KARI VUOLA studied church music and organ performance at the Sibelius Academy in Helsinki between 1982 and 1990. In 1990, he completed his A diploma in organ under Kari Jussila and gave his debut recital at Helsinki Cathedral, organized by the Sibelius Academy. Between

1992 and 1994, Vuola pursued soloist-level organ studies at the Royal Danish Academy of Music in Copenhagen under Professor Hans Fagius. He later continued his studies privately with Professor Ludger Lohmann in Stuttgart, Germany. Vuola earned his Doctor of Music degree from the Sibelius Academy's artistic doctoral program in 2001.

He has performed widely throughout Finland and abroad—in Austria, Latvia, Poland, Sweden, Germany, Denmark, Hungary, Russia, Estonia, and the United States. Vuola's sixth solo CD was released by Alba Records in January 2014. His most recent CD, *Crossings*, a collaboration with viola da gamba artist Varpu Haavisto, was released in Helsinki in November 2016 (Alba). Vuola has appeared as a soloist with several orchestras and ensembles and has premiered works by composers including René Eespere, Juhani Haapasalo, Eero Hämeenniemi, Jouni Kaipainen, Harri Kerko, Olli Kortekangas, Jyrki Linjama, Jukka Linkola, Hannu Pohjannoro, Aulis Sallinen, and Tapio Tuomela.

Since 2001, Kari Vuola has served as the Artistic Director of the Pargas Organ Days. Since autumn 2016, he has worked as church musician (organist) of the Uusikaupunki Parish.

SEURAAVAT KONSERTIT

Next concerts

MA 11.8.2025 KLO 12
Suomenlinnan kirkko

"Helsingin Urkukesän päiväkonsertti | Lunch Music"

Munx Gregoriana
lauluyhtye | vocal ensemble

MA 11.8.2025 KLO 19
Kallion kirkko

Johan Hammarström
urut | organ

TI 12.8.2025 KLO 12
Vanha kirkko

"Helsingin Urkukesän päiväkonsertti | Short Organ Recital"

Liisalotta Lepistö
urut | organ

TI 12.8.2025 KLO 17
Johanneksen kirkko

"Five O'Clock Organ"

Mathias Sandell
urut | organ

KE 13.8.2025 KLO 12
Tuomiokirkko

"Helsingin Urkukesän päiväkonsertti | Short Organ Recital"

Anssi Pyykkönen
urut | organ

KE 13.8.2025 KLO 19
Suomenlinnan kirkko

Joonas Minkkinen
urut | organ

TO 14.8.2025 KLO 12
Kallion kirkko

"Helsingin Urkukesän päiväkonsertti | Short Organ Recital"

Anna Maria Böckerman
urut | organ

TO 14.8.2025 KLO 17.30–20.00 **THU. AUGUST 14TH FROM 5.30^{PM} TO 8^{PM}**
Tuomiokirkko The Cathedral

"Taiteiden yön Kuorojen kavalkadi | Night of the Arts: Cavalcade of Choirs"

TO 14.8.2025 KLO 19–23
Kallion kirkko

"Taiteiden yön Urkumaraton | Night of the Arts: Organ Marathon"

PE 15.8.2025 KLO 12
Tuomiokirkko

"Helsingin Urkukesän päiväkonsertti | Short Organ Recital"

Miikkael Halonen
urut | organ

SU 17.8.2025 KLO 19
Tuomiokirkko

Cappella Odak (Kroatia)
joht. | dir. Jasenka Ostojčić

MON. AUGUST 11TH AT NOON
Suomenlinna Church

MON. AUGUST 11TH AT 7 P.M.
Kallio Church

TUE. AUGUST 12TH AT NOON
Old Church

TUE. AUGUST 12TH AT 5 P.M.
St. John's Church

WED. AUGUST 13TH AT NOON
The Cathedral

WED. AUGUST 13TH AT 7 P.M.
Suomenlinna Church

THU. AUGUST 14TH AT NOON
Kallio Church

FRI. AUGUST 15TH AT NOON
The Cathedral

SUN. AUGUST 17TH AT 7 P.M.
The Cathedral

Neven Boltek
urut | organ

HELSINKI ORGAN SUMMER HELSINGFORS ORGELSOMMAR ОРГАННОЕ ЛЕТО В ХЕЛЬСИНКИ WWW.URKUKESA.FI

INFO

Helsingin Urkukesa on vuosittain kesä-elokuussa järjestettävä, erityisesti urkumusiikkiin keskittyvä kansainvälinen festivaali. Erilaisia konsertteja järjestetään yli 100 kpl. Festivaali järjestetään yhteistyössä Helsingin Seurakuntayhtymän sekä Tuomiokirkko-, Kallion- ja Johannes Församling -seurakuntien kanssa.

urkukesa.fi

Svenska
kulturfonden

Helsingin kulttuurikeskus

SUOMEN⁺
EV.LUT.
KIRKKO

KIRKKO HELSINGISSÄ